

ГРЦИ И СРБИ БАЦАЈУ РУКАВИЦУ У ЛИЦЕ „НОВОМ СВЕТСКОМ ПОРЕДКУ“ – ПРВИ ДЕО

Петар ИСКЕНДЕРОВ | 26.05.2012 | 13:00

Предизборне битке, које су последњих месеци потресале Грчку и Србију, доказале су да су на Балкану очувана два пола који су супротстављена западним моделима преформатирања геополитичког простора. Сједињене Државе и Европска унија, без обзира на различите полуге утицаја и манипулација које им увек стоје на располагању, нису успеле не само да натерају грчке политичаре да формирају владу која ће слушати ЕУ и ММФ, па ни да обезбеде да у Србији на нови период председниковања буде изабран „непотопиви“ досадашњи председник Србије Борис Тадић. Шта више, постоје разлози да се тврди да је управо принципијелност Грка, пре свих – лидера национално-патриотских партија и покрета које све брже јачају - убедила српске бираче да посумњају у предодређеност западних сценарија у вези са њиховом сопственом земљом. Као резултат – 16-процентна предност Бориса Тадића се за трен пред другим кругом истопила и претворила у минималну, али несумњиву победу кандидата Српске напредне странке Томислава Николића. **То нас тера да посебно пажљиво посматрамо друштвено-политичке процесе који се пред очима изненађених и изгубљених бриселских чиновника, лидера свих главних земаља-чланица Европске уније и светских финансијера развијају у Грчкој.**

Резултати ванредних парламентарних избора 6. маја су доказали пад популарности два традиционална „тешкаша“ грчке политичке сцене без преседана – десничарске партије „Нова демократија“ и „Свегрчког социјалистичког покрета ПАСОК“. Они су добили 18,85% - први и 13,18% гласова- други. Тако је мање од једне трећине Грка који су изашли на изборе дало поверење двома главним партијама у земљи, без обзира што је на претходним изборима 2009. године таквих укупно било 77%. Друго место је припало лево-радикалној коалицији СИРИЗА, која је добила 16,78% гласова.

Првих дана после објављивања резултата избора у европским престоницама је мало ко сумњао да главне грчке партије неће успети да формирају коалицију, те да ће кредитни споразуми које су крајем 2011.године Атине наметнули Европска унија и ММФ, а за које је цена била ђаволско смањење државног буџета, проћи. Председник Европског парламента Мартин Шулц је потврдио да „преговори о формирању владе у Атину морају да за циљ имају поштовање обавеза земље према Европској унији“ (1). А министар иностраних послова Немачке Гидо Вестервелеле је још безобзирније саопштио грчким политичарима да „ми (Европска унија – П.И.) очекујемо да ће у Грчкој бити формирана паметна влада са јасном европском оријентацијом“. Када се први покушаји да се формира коалиција на власти и кабинет нису завршили успешно, руководилац немачког МИП-а је упозорио да, без обзира на исход преговора, сви претходни споразуми између ЕУ и Грчке морају да се неизоставно реализују: „То уопште није тема за разговор!“ (2)

Међутим, грчки политичари су се показали европски неразумни. Сви покушаји председника земље Каролоса Папуљаса да убеди лидере партија које су ушле у парламент да направе споразум којим би Европска унија била задовољна нису успели. Нису помогла ни два хитна састанка у председничком дворцу, сазвана на брзу руку, а које су америчке пословне новине The Wall Street Journal назвале „последњи покушај да се формира кабинет“ (3). Коалиција СИРИЗА је разборито одбила да учествује у било каквом споразуму са „Новом демократијом“ и ПАСОК-ом. Резултати, које су 24. маја објавили грчки социолози из Public Issue/Skai TV, дозвољавају јој да рачуна да ће 17. јуна, на новим изборима, добити 30% гласова (4). Лидер те коалиције, Алексис Ципрас, је унапред изјавио да одбија да учествује у последњим „ванредним“ преговорима које је председник Папуљас организовао 14. маја. По његовим речима – то је изазвано принципијелним разилажењем са политиком чврсте буџетске економије по рецептима ЕУ и ММФ-а, против којих СИРИЗА најоштрије иступа. Такође треба да се имају у виду специфичности грчког законодавства које „награђује“ партију-победника са нових – посебних - 50 места у парламенту са укупно 300 места. У том случају СИРИЗА може да постане не само прва, већ једина реална снага у највишем органу законодавне власти.

Руководилац државе је од још једног учесника коалиционих преговора направио партију „Демократски левичари“ која је у изборима 6. маја сакупила 6,11% гласова. Међутим, њен вођа Фотис Кувелис је разумно констатовао да у ситуацији, створеној у Грчкој, „никаква влада по дефиницији не може да направи јединство“ (5).

Тешко да ће бити преувеличано ако кажемо да последњих месеци ни „Нова демократија“, ни ПАСОК нису успели бирачима да понуде разумљив дугорочан програм за превазилажење кризе у националној економији – наравно, ако се не рачунају споразуми који су потписани са ЕУ и ММФ-ом, у којима су Грци обећали да ће по било коју цену да извршавају све налоге тих институција. Таква политика по дефиницији не може Грцима да се допадне, јер су потпуно сигурни да њихова земља плаћа за финансијско-економску неодрживост и саме Европске уније, и међународних финансијских институција. А предизборна обећања лидера „Нове демократије“ Антониса Самараса, да ће упркос захтевима кредитора значајно снизити дажбине без обзира на споразуме са ЕУ и ММФ-ом које је партија већ потписала, предизборне економске дебате су претвориле у обичну фарсу.

Пошто су се сударили са упорношћу Грка и више него реалном претњом победе на предстојећим изборима радикално-патриотских снага не само лево, већ и десне оријентације (међу које спада и партија „Златна зора“ која је 6. маја добила 6,97% гласова), западни политичари и финансијери су се најозбиљније упаничили. Лондонске новине The Sunday Times су пожуриле да објаве да ће Грчка морати да престане да користи јединствену валуту већ кроз осам недеља, а британске банке су већ „приступиле раду на сценеријама будућих догађаја“ (6). Улог су повелики износи.

Уколико грчке власти објаве технички банкрот, институције Европске уније ће, како су прорачунали у немачкој Berenberg Bank, изгубити најмање 113 милијарди евра, а ММФ – 22 милијарде €. Осим тога, директни губици европске Централне банке ће на грчким државним обвезницама бити најмање 27 милијарди €. Све је то - управо „финансијски инфаркт“ (7). А уколико се, у складу са неумољивом логиком економског домино-ефекта продубе проблеми у Португалу, Шпанији или Италији – о банкроту ће морати да размишља и директно Европска унија.

Када је објавио уводни чланак под називом “Адј, Акропољ! Зашто Грчка мора да одустане од евра” и немачки Der Spiegel је такође дао своју пресуду чланству Грчке у еврозони. Према мишљењу немачких експерата, „Грци никада нису сазрели за девизни савез, а ни сада још нису у стању за тако нешто“. Те, према томе, „Грчкој би само излазак из еврозоне омогућио да у дугорочној перспективи стане на своје ноге“ – сигуран је Der Spiegel (8).

Међутим, одлука међународне агенције за одређивање рејтинга Fitch која је одмах уследила, смањењем да се дугорочни кредитни рејтинг Грчке спусти још за један поен – са „В-„ на „ССС“ је само озваничила панику на светским финансијским тржиштима. Пад котација до кога је дошло 18.маја на азијским берзама је највећи од септембра 2011. Сличне тенденције су и у америчким берзанским институцијама. При чему су амерички инвеститори забринути не толико због пораста политичке нестабилности у Грчкој, колико због јачања „домино ефекта“ у читавој Европи, конкретно – због смањења рејтинга 16 шпанских банака, које је увела рејтинг-агенција Moody’s. Пре тога је та агенција исту процедуру применила на 26 италијанских банака. Аналитичари Bank of America претпостављају да ће у току од године дана од хипотетичког изласка Грчке из еврозоне губитке имати две трећине европских банака.

Расположења која владају на светским финансијским тржиштима је, изгледа, боље од свих окарактерисао Чо Бун Хун, аналитичар јужнокорејске компаније Tong Yang Securities. Према његовим речима „превише је компликовано адекватно квалификовати ризике Европе у односу на то који ће постати реалност, и у какву ће штету све то да се излије“ (9). Због све већег финансијског хаоса у Европи управо јужнокорејске акције трпе максималне губитке. Руководиоци европских институција су, без обзира на све, бар тако изгледају, и даље мирни. Главни мотив њихових изјава: Грчка за еврозону још увек није изгубљена, али и ако буде, Европска унија ће са тим да изађе на крај. Тако је руководилац европске Централне банке Марио Драги већ показао да, мада лично подржава чланство Грчке у еврозони, неће инсистирати да по сваку цену тако и остане. А његов предходник на тој дужности, Жан-Клод Трише, инсистира да институције ЕУ поведу чвршћу финансијско-буџетску политику. Говорећи уочи самита „Велике осморице“ у вашингтонском Петерсоновом Институту за међународну економију (Peterson Institute of International Economics) он је предложио да се руководству ЕУ омогући право да оно објављује банкрот ове или оне државе-чланице и да само контролише пореску политику Уније.

Према његовом мишљењу, то ће Европској унији омогућити контролу развоја ситуације у земљама са великим буџетским дефицитом – таквих као што су Грчка, Португалија, Ирска, Шпанија и Италија (10). Међутим, за сада су мале шансе за доношење таквих хитних и кардиналних мера, пре свега зато што развој ситуације добија све „стрмоглавији“ карактер, тако да европски лидери и финансијски чиновници једноставно не успевају да све пропрате. То је Џереми Батстоун-Кару, руководиоцу одељења за аналитику у компанији Charles Stanley & Co, омогућило да закључи да је вероватноћа да ће се еврозона распасти «врло велика».

Последња «сламчица спаса» за коју се сада хватају европски политичари и финансијски експерти – то су, како год, управо нови избори у Грчкој. Прорачун се гради на чињеници да ће грчки бирачи, наплашени катастрофалним сценаријима, ипак да се предомисле, те ће гласати за партије које се залажу за наставак кредитне сарадње са Европском унијом и ММФ-ом. «Са нестрпљењем чекамо да се после предстојећих избора направи контакт са владом, чим она буде формирана» — у вези с тим је изјавио званични представник ММФ-а Дејвид Хоули (11).

Теоријски – таква могућност постоји, али последње социолошке анкете за сада ту теорију не потврђују и практично. Уколико победи коалиција СИРИЗА међународни експерти су већ разрадили два могућа сценарија развоја догађаја. Према оценама Citigroup, или ће Европска унија да покуша да ипак приклони нове власти у земљи да сарађују са кредиторима, тако што ће Атини да обећа нова одлагања и кредите, или ће Брисел да призна да је Грчку немогуће сачувати у еврозони. Управо се та друга варијанта експертима Citigroup-а чини највероватнијом. Југенс Михелс, руководилац за европски правац у раду те финансијске групе, унапред је објавио да су предстојећи избори у Грчкој „рушилачки за њено чланство у зони евра“. Према мишљењу Citigroup, вероватноћа да ће Грчка у периоду од два месеца изаћи из еврозоне износи 75% (12). Међутим, рекло би се да овакви апокалиптични сценарији баш претерано не плаше грчке бираче. **За разлику од светске корпорације банкара – они могу да изгубе само осећање националног достојанства и намеру да живе онако како желе, а не како су то израчунали Европска унија и ММФ. Подједнако као и патариотски расположени Срби који су 20. маја направили свој избор, који Европу није шокирао ништа мање од грчких колизија.**

(Наставља се)

Примедбе:(1) <http://www.neurope.eu/article/european-leaders-point-greek-obligations>
(2) <http://www.bloomberg.com/news/2012-05-08/greek-government-mandate-passes-to-syrixa-after-samaras-fails.html> (3) The Wall Street Journal, 14.05.2012 (4) <http://www.athensnews.gr/portal/8/55798> (5) AFP 140558 GMT MAY 12 (6) The Sunday Times, 13.05.2012 (7) РБК daily, 14.05.2012 (8) Der Spiegel, 13.05.2012 (9) REUTERS 0554 180512 GMT (10) REUTERS 0214 180512 GMT (11) РИА НОВОСТИ 18/05/12 08:05 (12) Московские новости, 18.05.2012

ГРЦИ И СРБИ БАЦАЈУ РУКАВИЦУ У ЛИЦЕ „НОВОМ СВЕТСКОМ ПОРЕДКУ“ – ДРУГИ ДЕО

Петар ИСКЕНДЕРОВ | 29.05.2012 | 00:01

Избор Томислава Николића за новог председника Србије представљао је хладан туш за оне који су сматрали да је српска политичка интрига завршена у првом кругу. Неочекивано претварање вођства Бориса Тадића са 16% , према последњим социолошким анкетама, објављеним пред други круг избора, у потпуну победу Николића са преко 2% гласова више од Тадића ће, сасвим сигурно, ући у историју као један од најочигледнијих доказа колико су предизборне процене непоуздане.

Да поменемо бар интервју Ђорђа Вуковића, представника агенције ЦЕСИД, која већ по традицији одговара за мониторинг избора у Србији, а који је објавио да се предвиђа коначан резултат „који је сасвим у складу са резултатима парламентарних избора“, а који је 58% према 42% у корист Тадића¹. Морао је други српски аналитичар, Слободан Антонић, да јавно саопшти преко првог канала државне телевизије, тек по завршетку гласања у 2. кругу, да је дошло до „изборног земљотреса“ и „потпуно неочекиваног резултата“².

Оно што се десило – стварност - је заиста испала таква као да је намерно хтела да да разлог да се помисли да процене, и не само оне, већ и доцнији развој догађаја, уствари представљају само део глобалнијег геополитичког сценарија који је од почетка предпостављао да постоји сагласност Запада да се Тадић замени резервном фигуром како би се пресекала могућа истраживања многобројних притужби на фалсификовање избора у првом кругу.

Више српских експерата је са великим чуђењем констатовало да када се упореди број бирача, који су регистровани за први круг избора (7,026.579 људи) са бројем становника у Србији у 2011.г. (процена) од 7,120.666 људи – испада да у земљи практично не постоје пунолетни грађани. Истовремено, **без обзира на годишње смањење броја становника од 30.000 људи, број бирача је растао брзином од 40.000 становника годишње.**³

Када је 20.маја објављена на интернету, три сата пре затварања бирачких места у Србији, честитка Томиславу Николићу, у име председника Европског савета Хермана ван Ромпеја и руководиоца Европске комисије Жозе Мануел Барозуа, то је подстакло и напред наведене претпоставке и размишљања у каквој се грозници у то време нашао Брисел. Скандалозна честитка је ускоро ишчезла са сајта Европске комисије, а поново се појавила ујутро 21.маја⁴. **А стрмоглаво смањење регистрованих бирача за други круг на 6,771.479 људи је изгледало као јако трапав покушај да се скандалозне цифре доведу у какав-такав склад са реалношћу.**

Било како да било – и Русија, и Европска унија, и цео свет ће сада у Србији имати посла са новим председником који је претходних година остао запажен по низу изјава и обећања који су искључивали једно друго, без обзира што су били изузетно важни за српски политички живот: питања о решавању проблема Косова, питање односа са Москвом и питање судбине српског захтева за пријем у ЕУ. Зато се сада чини много важније да се помере у страну предизборне изјаве бившег активисте Српске радикалне странке и да се пажљивије проанализирају његови први кораци на новој дужности.

Главни такав корак је, несумњиво, постала његова посета Русији 26.маја у својству председника странке због учешћа на конгресу руске владајуће партије „Јединствена Русија“. Са руском главном политичком снагом српске напредњачке везују споразуми о међупартијској сарадњи. **Испоставило се да је судбина пожелела да се међупартијска сарадња у тренутку претвори у међудржавну, и то на највишем могућем нивоу, ако се узме у обзир да се Николић састао и са председником Русије, Владимиром Путином.** Антиципирајући посету новоизабраног председника Србије, руководилац делегације Државне думе у Међупарламентарној унији, представник „Јединствене Русије“ Александар Бабаков, је у интервјуу руској агенцији ИНТЕРФАКС подвукао да Томислава Николића зна „као истрајног борца за приближавање Русији“. Он је сигуран да ће после инаугурације Николић „остати веран принципима пријатељства и партнерства међу нашим земљама“. Руско-српска сарадња има велике перспективе, између осталог и због изградње гасовода „Јужни ток“, која почиње крајем 2012.године, - констатовао је Александар Бабаков⁵. А Николић лично је још пре избора у интервјуу руској агенцији ИТАР-ТАСС обећао да ће се - уколико дође на власт – „односи Београда и Москве изменити набоље“⁶.

Какви се закључци могу направити из садржине његове посете Москви? Пре свега, скреће пажњу његова уздржаност у оценама – за разлику од јаснијих формулација у корист руско-српске сарадње, које су се зачуле од Владимира Путина. Председник Путин је подсетио да је Русија још 2010.године српској страни одобрила кредит, чија је друга транша у износу од 800 милиона долара спремна за уплату Србији.“. „Кредит треба да се искористи за развој инфраструктурних пројеката. Руска страна је спремна за реализацију.

Ми од наших партнера у Србији чекамо конкретне предлоге преко техно-економских образложења за пројекте које Србија има намеру да гради. Поштовани господине Председниче, молио бих Вас да дате одговарајуће импулсе управљачким и извршним структурама које се сада поново формирају“ – подвукао је Путин⁷.

Испоставило се да је одговор Николића био много флуиднији. Он је обећао „да ћемо ми да учинимо све што је потребно како би Србија понудила праве пројекте за реализацију кредита који даје Русија“, али није ни поменуо у вези са тим ништа о учешћу своје земље у реализацији кредита „Јужни ток“, ни о осталим пројектима који су још раније договорени и ратификовани на међудржавном нивоу.

Још су **опрезније изјаве** које су се чуле из уста Томислава Николића у вези са косовским проблемом - проблемом од судбинске важности за српску националну државност. У току сусрета са руским председником он је захвалио за „подршку коју је Русија дала Србији, посебно у вези са очувањем суверенитета Србије на Косову и Метохији“. Међутим ту је Николић врло транспарентно омогућио да се схвати да не сматра да преговори Србије са ЕУ имају било какве везе са косовским питањем. Он је подвукао да има намеру да „гради земљу по прописима који постоје у Европској унији“. „Ја до сада још нисам чуо да постоји услов да ми морамо да признамо независност Косова и Метохије“ – изјавио је новоизабрани председник.

Развијајући последњу сумњиву тезу која противречи многобројним изјавама представника Немачке и других држава-чланица ЕУ, Николић је већ у интервјуу руским масмедијима обећао да ће наведено питање да разјасни у току посете Бриселу, која је планирана за 13. јуни. Осим тога, он је изјавио да има намеру да лично учествује на преговорима између Београда и Приштине који су се за време његовог претходника одржавали под окриљем Европске уније. „Што се тиче садашњих преговора између Србије и институција власти у Приштини ја сам, још док сам био у опозицији, захтевао да се они воде на највишем нивоу. Да се председник и премијер не крију иза министарских чиновника“ – подвукао је. А његово позивање на то да „Устав не дозвољава да се говори о независности Косова и Метохије, а да се пре тога не сазна мишљење грађана земље преко референдума“ се са лакоћом преточило у речи да је „очигледно да ми више не можемо да владамо у Приштини, али је такође очигледно да ни Приштина не може да влада у Косовској Митровици“⁸. **Оваква констатација значи само једно – замагљена сагласност са поделом српске покрајине - покрајине за коју се ни до сада нису могле код лидера напредњака приметити симпатије.**

Какви се прелиминарни закључци могу извести после посете Томислава Николића Москви? Осим несумњиве и утешне чињенице да је новоизабрани председник Србије своју прву посету у новом својству, без обзира на ранија обећања, учинио ипак Москви, а не Берлину – мора се констатовати да за сада нема адекватних поступака који би показали да ће се наставити досадашња обећања о приоритетном развоју стратешких односа са Русијом. У Николићевим обећањима се пре назире тежња да се сачува максимална равнотежа у односима Србије и са Русијом и са Европском унијом, уз несумњиво очување као најважнијег задатка, наслеђеног од претходника, курса према интеграцији са ЕУ. А позивања на вољу народа по питању територијалне целовитости Србије се разливају у обећање да ће се „земља градити“ онако, како то прописује Европска унија. **А као што се зна, један од најважнијих прописа Брисела у вези са државом Србијом је регионализација Србије, односно директан пут ка сецесији не само Косова и Метохије, већ и Војводине, и Прешевске долине, и Санџака.**

Свесно или несвесно, из садржине преговора Томислава Николића у Москви, аутор ових редова је чврсто закључио да је Владимир Путин „много већи Србин“ од изабраног председника Србије.

А даље ће само од Николића лично зависити објективна анализа западних геополитичких сценарија, који су његовој земљи већ наменили врло незахвалну улогу. У супротном – он ризикује да његова патриотска обећања лако прерасту у настављање политике Бориса Тадића, на огромно задовољство Вашингтона и Брисела и исто такво разочарење „његовог народа“, српских бирача, који су 20. маја исказали не само невероватну принципијелност, већ још више чињеницу да је „дара превршила меру“, односно да чак ни „приврженици демократије“ више нису у стању да подносе игру коју, преко туђих глава, играју западни капитал и нова економија, оличена у транснационалним компанијама.

Уосталом, нови председник је обећао и референдум. Само да не буде касно...